

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

MUISTIO

OHJAUSRYHMÄN TEEMAKOKOUS:

KOULUTUS- JA TYÖPERÄISEN MAAHANMUUTON TIEKARTTA 2025

Aika: torstai 6.5.2021 klo 10:30-12:00

Paikka: Teams

Puheenjohtajat: Kansliapäällikkö Raimo Luoma, työ- ja elinkeinoministeriö
(klo 10.30-11.15)
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
(klo 11.15-12.00)

Osallistujat:

Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Maahanmuuttojohtaja Sonja Hämäläinen, työ- ja elinkeinoministeriö
Maahanmuuttoasioiden päällikkö Teemu Haapalehto, Espoon kaupunki
Hankejohtaja Vesa Hagström, Maahanmuuttovirasto
Hallusneuvos Jan Hjelt, työ- ja elinkeinoministeriö
Johtaja Riku Immonen, Pirkanmaan TE-toimisto
Lainsäädäntöjohtaja Riitta Koponen, Sisäministeriö
Johtaja Tiina Korhonen, Uudenmaan TE-toimisto
Neuvotteleva virkamies Taina Kulmala, valtioneuvoston kanslia
Ylijohtaja Jari Kähkönen, Maahanmuuttovirasto
Vararehtori Minna Martikainen, Vaasan yliopisto
Johtaja Pirkko Melville, ELY-keskus
Teollisuusneuvos Sampsa Nissinen, työ- ja elinkeinoministeriö

Asiantuntija Jere Päivinen, sosiaali- ja terveysministeriö
Elinkeinojohtaja Marja-Leena Rinkineva, Helsingin kaupunki
Johtaja Samu Seitsalo, Opetushallitus
Projektijohtaja Heidi Stenberg, Metropolia ammattikorkeakoulu
Neuvotteleva virkamies Niina Suutarinen, valtiovarainministeriö
Kansainvälisten asioiden päällikkö Mari Taverne, Tampereen kaupunki
Konsulipäällikkö Pasi Tuominen, ulkoministeriö
Erityisasiantuntija Pipa Turvanen, työ- ja elinkeinoministeriö
Alivaltiosihteeri Nina Vaskunlahti, ulkoministeriö
Executive Vice President Paavo Virkkunen, Business Finland
Johtaja Birgitta Vuorinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtava asiantuntija Laura Lindeman, työ- ja elinkeinoministeriö (sihteeri)
Opetusneuvos Ulla Mäkeläinen, opetus ja kulttuuriministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.30.

Puheenjohtaja kertoi, että kokouksessa keskitytään keskustelemaan koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton ylihallituskautisesta edistämisestä. Hallituksen puoliväliriihen linjaukset antavat työlle nyt kunnianhimoiset raamit.

Hallitus linjasi puoliväliriihessä, että tiekartta julkaistaan syksyn budjettiriihen yhteydessä. Tämä tarkoittaa sitä, että jo ennen lomia tulee olla valmisteltuna versio, joka vietään poliittiselle puolelle kommentoitavaksi ja sen pohjata elokuussa ministeriryhmien hyväksyttäväksi.

2. Alustus koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartan valmistelutilanteesta ja sisällöistä

Ohjausryhmälle toimitettiin ennen kokousta ensimmäinen luonnos tiekartasta. Ohjausryhmää pyydettiin keskustelemaan erityisesti visiosta, tavoitteista ja toimenpiteistä, jotka ovat luonnoksessa vielä eniten kesken. Pipa Turvanen ja Ulla Mäkeläinen esittelivät tiekarttaluonnoksen pääkohdat. (PPT-kalvot)

Turvanen ja Mäkeläinen kertasivat puoliväliriihen päätökset koulutus- ja työperusteiseen maahanmuuttoon liittyen. Hallitus linjasi puoliväliriihessä, että Suomen maahanmuuttopolitiikkaa uudistetaan elinvoimalähtöisesti ja kunnianhimoisten tavoitteiden kautta, ja että tätä työtä tehdään tiiviisti yhteistyössä kuntien ja alueiden kanssa.

Hallitus linjasi riihessä myös määrällisistä tavoitteista:

- Suomi tavoittelee työperäisen maahanmuuton vähintään kaksinkertaistamista nykytasosta vuoteen 2030 mennessä.
- Uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä pyritään kolminkertaistamaan vuoteen 2030 mennessä nostaten samalla opiskelijoiden Suomeen työllistyminen ja jääminen 75 prosenttiin.

Lisäksi riihessä päätettiin vahvistaa työperusteisen maahanmuuton pysyviä rakenteita ja palveluiden saatavuutta sekä jatkaa oleskelulupajärjestelmän kehittämistä.

Näin ollen hallituksen linjaukset antavat selkeät raamit koulutus- ja työperusteiselle tiekartalle. Hallinnon, lainsäädännön ja palvelujen pitkäjänteisellä kehittämisellä vastataan hallituksen asettamiin tavoitteisiin.

3. Keskustelu tiekartan sisällöstä, visiosta, tavoitteista ja toimenpiteistä

Keskusteltiin rakenteellisten uudistusten huomioimisesta tiekartassa. Erityisesti kaupunkien toiveena on, että TE-palveluiden siirtyminen kunnille näkyisi myös tiekartassa. Tulisi pohtia, miten tiekartassa huomioidaan Suomessa jo olevien maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen. Erityisesti pääkaupunkiseudulla työllisyyspalveluiden asiakkaista on maahanmuuttajia. Kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen edistämiseen ja kielitaidon kehittymiseen opintojen aikana sekä korkeakoulujen ja kaupunkien työllisyyspalveluiden yhteistyöhön olisi tiekartassakin kiinnitettävä huomiota. Työllisyyspolitiikan resursointi pitää huomioida tavoitteiden konkreettisessa toteuttamisessa. Isojen kaupunkien rooli tulee ratkaista tulevaisuudessa, mutta samalla pitää huoli siitä, että pienempien kuntien mahdollisuudet houkuttaa ulkomaista työvoimaa kehittyvät.

Mari Taverne toivoi, että tiekartassa painotettaisiin ilmiöpohjaista tarkastelua. Rekistereitä ja viranomaisten tiedonvaihtoa tulisi kehittää siten, että niistä saadaan ulos ilmiöpohjaista dataa, jonka pohjalta voidaan kehittää esim. henkilöasiakkaiden palvelupolkuja, joissa viranomais-, työllisyys- ja yrityspalvelut keskustelevat keskenään. Rahoituk-

sessä ja kannustimissa tulisi huomioida ekosysteemipohjaisten ja ilmiölähtöisten ratkaisujen rakentamiseen. Talent Boostin ekosysteemistä kehittämislogiikkaa tulee jatkaa myös tiekartan osalta.

Pehmeät vetovoimatekijät tulee muistaa osaajien houkuttelussa ja kotouttamisen näkökulma tulisi tulla esiin tiekartassa. Tulee myös puhua laajasti kv. työvoimasta, ei vain erityisosaaajista.

Paavo Virkkunen toivoi kohdentamista visioon ja tavoitteisiin. Tiekartassa tulisi analysoida, millä aloilla haluamme olla voittajia ja menestyjiä ja mitä toimialoja halutaan kasvattaa. Myös poisvalintaa on tehtävä. On huomioitava erilaisten osaajaryhmien erilliset asiakkuuspolut ja segmentoida toimenpiteitä, jotta saadaan oikeita osaajia oikeille aloille ja oikeilta markkinoilta. Tässä voidaan hyödyntää pilotointia. Heidi Stenberg täydensi, että myös kv. opiskelijoiden kohdalla tulee tulevaisuudessa tehdä vahvempaa segmentointia ja profilointia.

Ohjausryhmä keskusteli siitä, että tulee voida myös reagoida nopeisiin maailmassa tapahtuviin muutoksiin. COVID-vaikutusten ja työn murroksen analyysiä tulisi lisätä tiekarttaan. COVID on hyvä esimerkki, sillä se on avannut Suomelle mahdollisuuden toimia etätöiden alustana. Paavo Virkkunen toi esiin, että yritykset voivat alustatyökalujen kautta ostaa etätuotettuja palveluita (esim ICT-koodarit jne), jolloin työn yhteiskunnalliset tulo-vaikutukset (verotulot) eivät välttämättä kohdennu maahan, johon työn tuottama arvonlisä kohdistuu. Suomi on erinomainen ja houkuttava alustamaa tehdä globaalia etätötä, jolloin verotuotot kohdentuvat tänne, vaikka varsinainen työn substanssivaikutus arvonlisän kautta kohdentuu muualle maailmassa.

Raimo Luoma peräänkuulutti tiekartalta enemmän operatiivisuutta. Hallitus on puoliväliriihessä jo asettanut vision ja tavoitteet ja nyt tulee tuottaa ennenkaikkea toimeenpanosuunnitelma, jossa vastataan siihen mitä, missä, milloin ja kuka, jotta visioon ja tavoitteisiin päästään. Nämä on nostettava tiekartan kärkeen. Tämä sai ohjausryhmältä kannatusta. Ohjausryhmä nosti konkreettisista toimenpiteistä esiin keskeisimpinä sähköisen tunnistautumisen, viranomaisten tiedon jakamisen, lupapolitiikan, digitaaliset palvelupolut ja työelämän vastaanottavuuden edistämisen. Anita Lehikoinen summasi, että hallituksen kunnianhimoisiin tavoitteisiin pääsemiseksi nopea peruspalveluprosessien parantuminen ja skaalautuminen ovat keskeistä.

Ohjausryhmä näki, että isot rakenneuudistukset tulee huomioida tiekartassa, mm. TE-palveluiden siirto kuntiin, jatkuvan oppimisen uudistus ja sosiaaliturvauudistus. Nämä vaikuttavat siihen, mitkä tahot visiota toimeenpanevat. Toisaalta keskustelussa tuotiin esiin, että tärkeintä on yhteinen näky siitä mitä, miksi ja milloin tehdään, siitakin huolimatta, että toteuttavat organisaatiot vaihtuvat rakenteellisten uudistusten myötä.

Jere Päivinen pohti, että tiekartassa olisi hyvä tuoda esiin yhteiskunnan vastaanottavuus ja osallisuus laajemminkin, ei vai työmarkkinoiden osalta. Houkuttelevuuteen vaikuttavat myös rahalliset kannustimet. Rakenteellisiin uudistuksiin tulisi lisätä sosiaaliturvan uudistuksen näkökulma. Sosiaaliturvauudistuksessa tulisikin huomioida koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton lisääntyminen.

Jan Hjelt työ- ja elinkeinoministeriöstä kertoi, että TE-palveluiden siirtoa kuntiin ryhdytään heti valmistelemaan. Työttömyysturvan rahoitusta siirretään enemmän kunnan vastuulle jatkossa ja rakennetaan kunnille kannustavammaksi. Kannustavan rahoitusmallin tulisi johtaa siihen, että palvelut ovat tehokkaita. Ratkaistavana on, että mitkä ovat kuntien palveluita ja mitkä ovat keskitettyjä valtion palveluita. Keskiössä on digitaaliset järjestelmät. Tulee ratkaista, miten rakennetaan kaikkien hyödynnettävissä oleva tietoa. Järjestämistä vastuuksymystä rakennetaan tällä hallituskaudella. Siirron vastuujaot, rahoitusmalli ja resurssikysymykset eivät tule olemaan selvillä tiekartan julkaisun aikataulussa, mutta tämä rakenteellinen uudistus on siitä huolimatta noteerattava tiekartassa, sillä se tulee vaikuttamaan toimeenpanoon.

Teemu Haapalehto painotti, että maassa jo oleskelevan korkeakoulutetun ulkomaisen työvoiman osaamista vastaava työllistyminen kytkeytyy maakuvaan ja osaajien houkutteluun. Maakuvaa ei voida rakentaa uskottavasti, mikäli Suomessa on runsaasti kv. osaajia, joiden osaamista ei tälläkään hetkellä hyödynnetä. Nina Vaskunlahti totesi, että maakuvatyö on juuri niin vahvaa, kun se millaista Suomea rakennetaan.

Geopoliittinen tilanne ja globaalit megatrendit tulisi huomioida vahvemmin tiekartassa. Ministeri Skinnarin Virtual Finland –aloite edistää juuri tiekartassa esiin nostettua digitaalisten palvelupolkujen tarvetta. Virtual Finlandin esivalmistelu on menossa ja projekti-päällikköä ollaan rekrytoimassa.

Taina Kulmala pohti, että visiossa tulisi luvata jotakin nimenomaan osaajille, ei vain sitä, mitä Suomi toivoo osaajien maahanmuutolta.

Anita Lehikoinen totesi, että kielipolitiikassa tulee huomioida maahanmuuttajien työllistymistä estävät käytännöt.

Mari Taverne kysyi miten kentältä voitaisiin tuoda näkökulmia lainsäädännöllisten esteiden tunnistamiseen. Muussa kuin lupamenettelyissä lainsäädännön esteet eivät ole vahvasti nousseet vielä esille. Säädosmuutostarpeiden selvittäminen vaatinee oman ponnistuksensa.

Minna Martikainen totesi, että lopputavoite on pidettävä kirkkaana mielessä ja klusterisoida toimintaa. Vaikka alueellisesti implementoidaan, on kaikilla sama lopputavoite. Tämä auttaa kirkastamaan myös eri toimijoiden roolia ja linkitystä muiden toimijoiden kanssa. Vaasassa hyvä esimerkki tästä Talent Coastlinen ja SIMHE-toiminnan osalta.

Heidi Stenberg korosti, että SIMHE-työ on tärkeä osa Talent Boost -palvelulupausta. Oleellista siinä on rakentaa edelleen palveluja tälle moninaiselle korkeakoulutetulle kv. asiakasryhmälle. Rahoitusmallit tulee myös huomioida pitkäjänteisyyttä tavoiteltaessa, sillä projektirahoitus pysyvänä ratkaisuna on hankalaa.

Sonja Hämäläinen totesi, että rajaaminen on haastavaa, sillä kaikki yhteiskunnan osa-alueet liittyvät maahanmuuttoon. Nyt tuleekin pystyä rajaamaan se, että mikä liittyy nimenomaan tiekarttaan eli tunnistaa se, mikä on tiekarttarelevanttia. Osa asioista on jo meneillään, osaa ratkaistaan toisaalla. Ei ole tarkoitus toistaa kaikkea sitä, mitä on jo maahanmuuttajien osalta meneillään. Sonja Hämäläinen ehdotti, että jokaisen tavoitteen osalta todetaan, mitä ollaan jo tekemässä, mitä tällä hallituskaudella esitetään toteutettavaksi sekä mitä ovat seuraavilla hallituskausilla toteutettavat toimenpiteet.

4. Jatkovalmistelu

Seuraavaksi tiekartan valmistelua jatketaan yhteistyössä veto- ja pitovoimatyöryhmän kanssa. Tiekartan seuraava luonnosversio lähetetään ohjausryhmän kommenteille 1.6. mennessä. Ohjausryhmän kommentit seuraavaan versioon pyydetään 7.6. mennessä. 14.6. ohjausryhmän kokouksessa hyväksytään tiekartan seuraava luonnos lähetettäväksi poliittiseen käsittelyyn.

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.55.

- LIITTEET
1. Luonnos koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartasta 2035
 2. Demos Helsingin sidosryhmäprosessin taustamuistio
 3. PPT-esitys